

Stichting Pensioenfonds APF

2e kwartaal 2022

Het doel van de **reo**[®] (responsible engagement overlay)* service is om bedrijven te stimuleren hun handelswijze met betrekking tot ESG (milieu, maatschappij en goed bestuur) te verbeteren. Dit doen wij door ondernemingen waarin onze klanten zijn belegd aan te spreken (engagen) op ESG-kwesties. De focus ligt op het verbeteren van het beleggingsresultaat op lange termijn. Wij willen bedrijven helpen om commercieel succesvoller te worden door op een veiligere, schonere en meer verantwoorde wijze te werken. Zo zijn bedrijven ook beter gepositioneerd om met ESG-risico's en -kansen om te gaan.

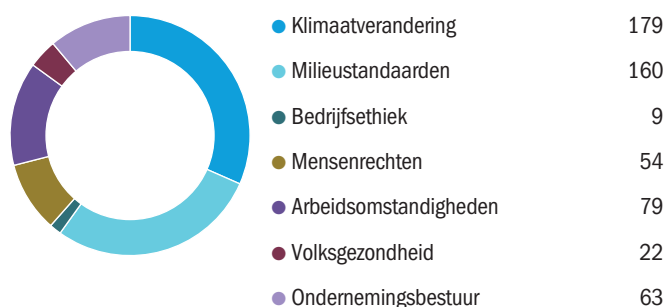
Aantal aangesproken ondernemingen dit kwartaal

Engagement	Aangesproken ondernemingen	Behaalde milestones	Aantal landen
341	234	20	27

Engagement naar regio

Aangesproken ondernemingen naar onderwerp**

Behaalde milestones naar onderwerp

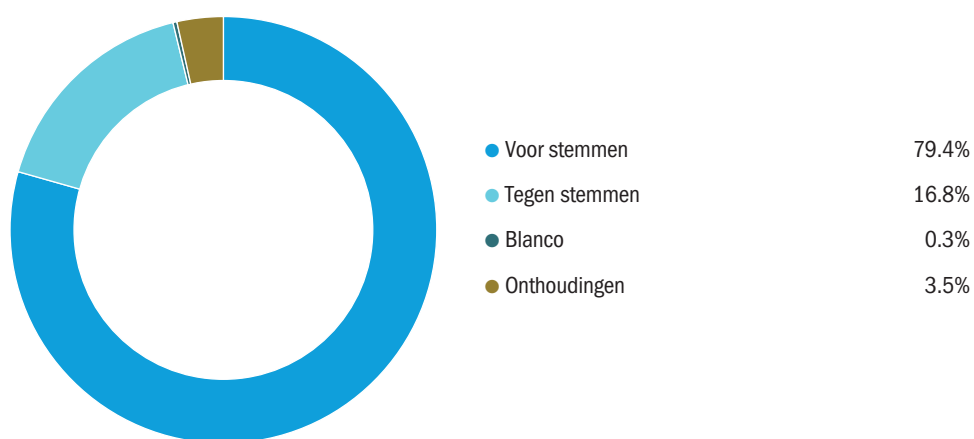
* **reo**[®] wordt toegepast op €1050 miljard beheerd vermogen per 31 maart 2022.

** Bedrijven kunnen zijn aangesproken op meer dan een onderwerp.

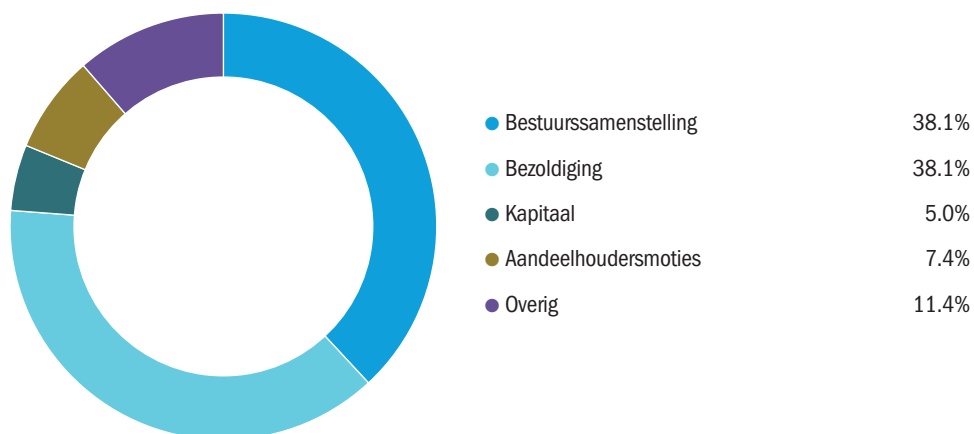
Stemresultaten: ***

Aantal AVA's	70
Aantal stemmen	936

Aantal stemmen

Stemmen tegen en onthoudingen naar onderwerp

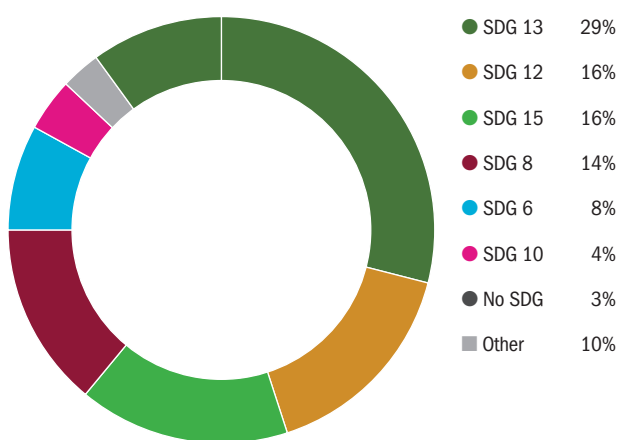
*** Dit verslag is opgesteld met behulp van gegevens die zijn verstrekt door een externe aanbieder van het elektronisch stemplatform. De statistieken zijn exclusief stemmingen met nul aandelen en herinschrijvingen. Vergaderingen/stemmingen/voorstellen/ worden geacht niet in stemming te zijn gebracht indien: de stembiljetten zijn verworpen door stemgerechtigde tussenpersonen (bv. indien de nodige documenten (zoals volmachten, bevestiging van de uiteindelijke gerechtigde, enz.) niet aanwezig waren); geïnstrueerd als "Niet stemmen" (bv. op aandelenblokkerende markten); of geen instructie hebben gekregen.

Engagements en Sustainable Development Goals (SDGs)

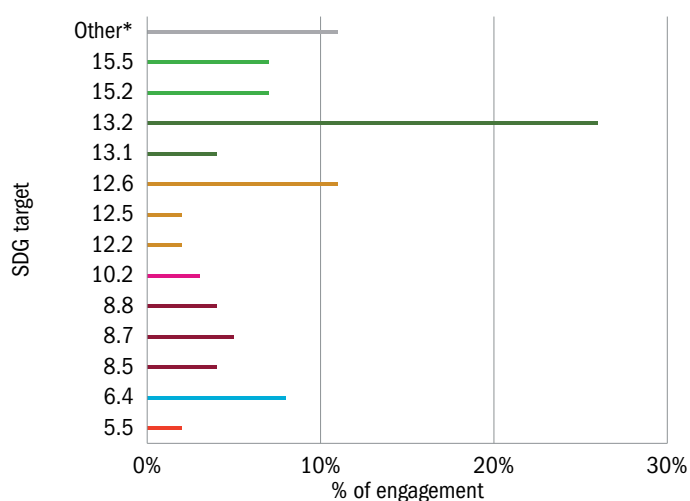
De 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (SDG's) zijn ontwikkeld door de VN en bedrijfstakoverkoepelende stakeholders, met het oog op het opstellen van een routekaart naar een duurzamere wereld.

Wij gebruiken de gedetailleerde onderliggende SDG-doelstellingen om de engagementdoelen per bedrijf te bepalen, waar relevant, en om de positieve maatschappelijke en milieugevolgen van engagement te verwoorden. Engagements worden systematisch op doelniveau vastgelegd, om een grotere nauwkeurigheid en een grotere impact mogelijk te maken.

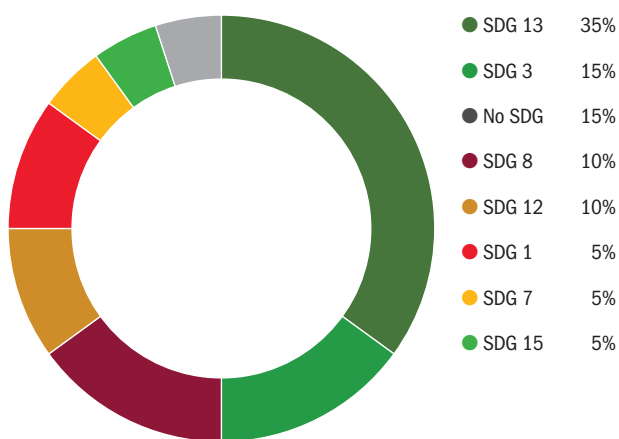
Engagement SDG niveau

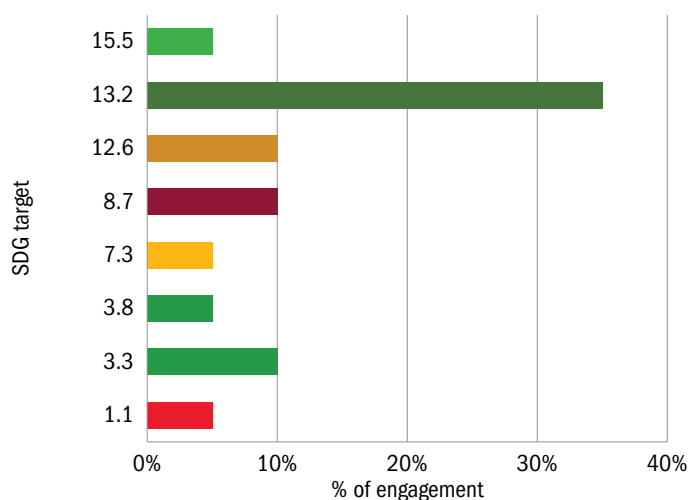
Engagement onderliggende SDG doelstelling

Milestone SDG niveau

Milestone onderliggende SDG doelstelling

*Other vertegenwoordigt SDG subdoelen die minder dan 2% van de relevante SDG uitmaken.

Engagement casestudy

Naam: Bayerische Motoren Werke AG

Land: Duitsland

Sector: Duurzame consumentengoederen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Ketenbeheer en 'just transition' bij BMW

SDG: 8.5

Achtergrond

Duitse autofabrikant BMW stapt, net als de rest van de sector, steeds meer over op de productie van elektrische auto's. Die omschakeling van de verbrandingsmotor naar elektrisch rijden gaat bij veel autofabrikanten gepaard met een andere ketenstructuur voor de toenemende vraag naar mineralen voor elektrische accu's, zoals kobalt, lithium en nikkel. De verschuiving van de productie van verbrandingsmotoren naar elektrische auto's heeft daarnaast verstrekende gevolgen voor werknemers in de keten en in de productiefaciliteiten. De productielijnen voor elektrische auto's zijn veelal eenvoudiger en kunnen in hogere mate worden geautomatiseerd. Voor de autofabrikanten is het zaak om met een 'just transition'-strategie de maatschappelijke gevolgen van de transitie op te vangen.

Actie

We zijn op het hoofdkantoor van BMW in München op bezoek geweest om te praten over ketenbeheer en 'just transition'-planning. BMW hanteert een direct inkoopstelsel voor kobalt, lithium en nikkel. Dat zorgt voor betere traceerbaarheid. Due diligence voor duurzaamheid is eveneens goed ontwikkeld. Daarnaast wordt in circulariteit geïnvesteerd om in 2030 de afhankelijkheid van primaire grondstoffen te hebben verminderd. We zijn rondgeleid in de fabriek in München en kregen te zien hoe de productielijn wordt aangepast voor elektrisch rijden. Op dit moment komen beide soorten auto's van dezelfde productielijn, maar met het verdwijnen van de verbrandingsmotor verdwijnen er ook bepaalde functies. BMW streeft waar mogelijk naar omscholing en doorstroming naar andere functies. We hebben gevraagd om meer informatie, alsook om een evaluatie van het effect van de transitie op leveranciers. Verder hebben we hen gewezen op informatiebronnen inzake het onderwerp 'just transition'.

Oordeel

BMW staat open voor de dialoog over deze onderwerpen. Wat betreft het beheer van ESG-risico's en -effecten zouden we graag een sterker streefdoel voor scope 3-emissies zien, naast verbetering van de samenwerking met collegabedrijven en ngo's in de inkoopregio's en duidelijke verantwoorde inkoopstrategieën voor verdere materialen. Voor wat betreft 'just transition' horen we graag meer over omscholing en plannen om leveranciers met de transitie te helpen. BMW loopt op dit gebied naar onze mening voor op de concurrentie, vooral voor wat betreft de circulaire economie. Hier ligt een kans om een weg te banen voor de rest van de sector.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: DP World Ltd/United Arab Emirates

Land: VAE

Sector: Industrie

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Voldoende

Thema: Arbeidsomstandigheden

Onderwerp: Arbeidsomstandigheden bij DP World

SDG: 8.8

Achtergrond

Het Britse P&O Ferries is in handen van DP World. De veerdienstmaatschappij heeft financieel klappen opgelopen van minder reisbewegingen tijdens de pandemie en van de toenemende concurrentie. In maart 2022 hoorden 800 werknemers dat ze per direct hun baan kwijt waren. Uitzendwerkers namen het werk over. Op diverse veerboten weigerde het personeel te vertrekken; fysieke verwijdering was het gevolg. P&O geeft nu toe dat het bedrijf de Britse arbeidswet heeft overtreden door niet eerst met de vakbonden te overleggen of ontslag aan te kondigen. Verder wil P&O de nieuwe uitzendwerkers minder betalen dan het Britse minimumloon, omdat zowel de uitzendbureaus als de schepen in het buitenland geregistreerd zijn. De publieke opinie keerde zich fel tegen P&O. De Britse regering heeft schepen voor veiligheidstesten uit de vaart genomen. En er staat nieuwe wetgeving op stapel die het minimumloon oplegt voor de bemanning van veerboten die in het VK afmeren.

Oordeel

Er is voor DP World nog wel wat werk te verzetten om de zorgen van beleggers over arbeidsomstandigheden weg te nemen. Onze ambitie: een minimumloontoezegging, overlegperiodes bij ontslagen en banden met de vakbonden herstellen. Hoewel DP World openstaan voor contact met ons zien we nog geen concrete veranderingen. We blijven onze verwachtingen duidelijk communiceren, alsook de termijn waarbinnen we verwachten dat de onderneming daaraan voldoet.

Actie

We hebben in maart e-mails uitgewisseld met DP World. De reactie van DP World op onze verwachtingen was dat de ontslagen medewerkers een betere vertrekregeling zouden krijgen (vanwege die uitgebleven aankondiging vooraf). Er komt steun bij het zoeken naar een nieuwe baan. Vrijwel alle ontslagen werknemers hebben dat voorstel geaccepteerd. We brachten uitgelegd dat wij overtuigd zijn van het belang van overleg en dialoog met werknemers essentieel zijn voor een duurzame bedrijfsvoering. We hebben diverse aanbevelingen gedaan voor de omgang met ontslagen, overleg met werknemers en collectieve arbeidsovereenkomsten. We verwachten dat DP World die implementeert. Verder hebben we gevraagd naar de prestatiebeoordeling van het management van P&O. Tot slot wilden we begrijpen hoe die ontslagstrategie tot stand was gekomen en welke andere opties er waren besproken. We hebben voor het derde kwartaal een afspraak staan met de 'ESG lead' van DP World om hier nader over te praten.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Shell PLC

Land: VK

Sector: Energie

Prioriteitsbedrijf: ✓

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Net-zero strategie bij Shell

SDG: 13.2

Achtergrond

Koninklijke Olie Shell (Shell) heeft als een van de eerste spelers in de olie- en gassector een net zero-doelstelling geformuleerd en blijft internationaal koploper in de sector. Toch is ook hier ruimte voor verbetering, vooral op punten als de bestemming van de investeringen, absolute uitstootreductie en inzet van nature-based solutions (NBS) als compensatie van de uitstoot.

Actie

We praten veel en vaak met de onderneming over de belangrijkste aspecten van het net zero-plan. Langzaam maar zeker is het ambitieniveau aangescherpt, mede onder invloed van de rechterlijke uitspraak dat Shell het streefdoel voor uitstootreductie moet verhogen. In diverse gesprekken met de CEO en de experts is bij herhaling gezegd dat de investeringen zijn afgestemd op een scenario van 1,5 °C en dat de fossiele activiteiten jaarlijks afnemen. Het bedrijf komt echter niet af met een duidelijke methode voor de manier waarop die evaluatie tot stand komt en ook in de financiële rapportage wordt die bewering nog niet volledig weerspiegeld.

De nu aanwezige intensiteitsdoelstellingen voor scope 3-emissies leiden bovendien niet tot een absolute emissiereductie conform het scenario van 1,5°C. Wel heeft Shell de biodiversiteitstoelzeggingen verbeterd, namelijk een per saldo positief biodiversiteitseffect op nieuwe locaties en uit natuurprojecten. We staan achter die toezeggingen en stimuleren meer informatieverschaffing over de manier waarop de effecten en de voortgang worden gemeten.

Oordeel

Ondanks dat Shell vooroploopt in de sector en openstaat voor engagement zijn de klimaatplannen nog steeds niet afdoende voor afstemming op een scenario van 1,5 °C. Dat verzet op belangrijke punten staat vooruitgang in de weg. En dus hebben we tegen het klimaatrapport gestemd en vóór de motie van Follow This over betere klimaatdoelstellingen. Shell blijkt bereid plannen bij te stellen naarmate beleid, regelgeving en de economische omstandigheden veranderen en ziet de huidige energiecrisis als gunstig voor de transitie. En dus blijven we hopen op verdere verbeteringen en blijven we praten over milieukwesties, vooral nu natuurverlies vanwege de lancering van Nature Action 100 en COP15 dit jaar het ESG-gesprek domineert.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Engagement casestudy

Naam: Sika AG

Land: Zwitserland

Sector: Basismaterialen

Prioriteitsbedrijf: -

ESG-risicoscore:

Reactie op engagement: Goed

Thema: Klimaatverandering

Onderwerp: Net-zero strategie bij Sika

SDG: 13.2

Achtergrond

CO₂-afbouw in de bouw/gebouwen (bijna 40% van de CO₂-uitstoot wereldwijd) is van essentieel belang voor een scenario van 1,5°C. Sika bevindt zich hiervoor in een ideale uitgangspositie met hun producten en innovatieve technologieën. Sika AG maakt en verkoopt gespecialiseerde op chemicaliën gebaseerde producten en het leeuwendeel van de omzet is afkomstig uit de bouw. Tot het productaanbod behoren toevoegingen voor beton, afdichtmiddelen voor dakbedekkingen en vloeren, waterdichtingssystemen, alsook lichtgewicht onderdelen voor de auto-industrie en de sector windenergie.

Actie

Bij ons engagement met Sika ligt de nadruk vooral op minder CO₂-uitstoot en op de productzorg. Voor wat betreft dat eerste gaat Sika verder met de evaluatie van de scope 3-uitstoot. De eerste uitkomsten op basis van de cijfers voor 2021 worden de komende maanden bekendgemaakt. De routekaart naar net zero en de aanpassing van de emissiereductiedoelen zijn daarop gebaseerd. De emittent wil deze bekendmaken op de Capital Markets Day in oktober.

Omdat circa 65% van de door Sika gekochte chemicaliën gebaseerd is op aardolie dringen we bij de onderneming aan op een tijdlijn voor de uitfasering van chemicaliën op basis van fossiele brandstoffen. Sika geeft toe dat dit nog ver in de toekomst ligt, maar doet wel al onderzoek naar alternatieve grondstoffen als bioafval. Van de 35% resterende ingekochte producten is het merendeel beton/betongebonden. Een snelle oplossing hier is vermindering van het betongehalte. Vorderingen worden geboekt: Sika heeft het klinkergehalte in de diverse soorten mortel met circa 30% verlaagd.

Oordeel

Sika blijft openstaan voor engagement en de dialoog is bemoedigend, vooral over scope 3-evaluaties. De onderneming neemt deel aan samenwerkingsverbanden in de sector voor de berekeningsmethode van de ecologische voetafdruk van chemische producten. Op basis van de huidige leveranciers is dat niet haalbaar, al ontwikkelen grotere chemieconcerns (vooral in Europa) zich wel in de goede richting. Sika loopt in de eigen sector voorop voor wat betreft duurzaamheid, door de beheersing van de eigen milieu-impact en het productaanbod. Dat de onderneming zich aansluit bij het SBTi maakt, in combinatie met de publicatie van de net zero-routekaart, die koploperpositie alleen maar groter.

ESG-risicoscore: blootstelling aan risico's en risicobeheersing relatief binnen de sector. Bron: MSCI ESG Research Inc.

 Laag

 Matig

 Bovengemiddeld

 Hoog

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG1	1.1	Technologische innovatie en wetenschappelijk onderzoek bevorderen
SDG2	2.1	Handelsverstoringen op de landbouwmarkten voorkomen
SDG2	2.2	Inclusieve en duurzame industrialisering bevorderen
SDG2	2.c	Door strak beleid veilige migratie mogelijk maken
SDG3	3.3	Schadelijke praktijken als FGM en kinderhuwelijken uitroeien
SDG3	3.8	Wetenschappelijke samenwerking tegen de verzuring van de oceanen versterken
SDG3	3.9	Ten minste tien procent van de zee- en kustgebieden in stand houden
SDG5	5.1	Gebruik chemicaliën en afval gedurende de hele cyclus beheersen
SDG5	5.5	Mondiale toegang tot onderzoek naar schone energie faciliteren
SDG6	6.1	Een einde maken aan aids, tb, malaria en door water overgedragen en andere overdraagbare ziekten
SDG6	6.3	Het aantal doden en ziekten door verontreiniging en besmetting reduceren
SDG6	6.4	De inzet van middelen tegen armoede versterken
SDG6	6.5	De genetische diversiteit van planten en dieren behouden
SDG7	7.2	Universele toegang tot veilige en betaalbare vervoerssystemen verschaffen
SDG7	7.3	Kader voor duurzame consumptie en productie invoeren
SDG8	8.2	Verzekeren gelijke kansen voor vrouwen, inclusief leiderschap op alle niveaus;
SDG8	8.4	Veilige werkomgeving bevorderen voor alle werknemers
SDG8	8.5	Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
SDG8	8.7	Aanpassingsvermogen versterken van gevaren en natuurrampen die met het klimaat te maken hebben
SDG8	8.8	Natuurlijke hulpbronnen duurzaam beheersen en efficiënt gebruiken
SDG9	9.4	De wereldwijde snelheid van verbetering in energie-efficiëntie verdubbelen
SDG10	10.1	Waterkwaliteit verbeteren door verontreiniging te beperken
SDG10	10.2	Verhogen efficiëntie watergebruik om een antwoord te bieden op de waterschaarste
SDG10	10.3	Een einde maken aan alle vormen van ondervoeding, vooral bij kinderen en vrouwen
SDG11	11.4	Een hoger percentage groei realiseren voor de laagste 40% van de inkomens
SDG11	11.6	Marktverstoringen als subsidie op fossiele brandstoffen verwijderen
SDG12	12.2	Volatiliteit van de voedselprijzen via de grondstoffenmarkten reduceren
SDG12	12.4	Te voorkomen kindersterfte uitroeien

Bijlage

SDG	Doel	Samenvatting doel
SDG12	12.5	Het aantal doden en gewonden als gevolg van verkeersongelukken halveren
SDG12	12.6	Framework Convention on Tobacco Control van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) aanscherpen
SDG12	12.c	Gelijke toegang tot hoger onderwijs en beroepsopleidingen
SDG13	13.1	Het aanbod aan gekwalificeerde docenten belangrijk vergroten
SDG13	13.2	Wereldwijde toegang tot seksuele en voortplantingszorg zekerstellen
SDG14	14.1	Infrastructuur uitbreiden voor de levering van duurzame energiediensten
SDG14	14.2	Bbp-groei in ontwikkelingslanden ondersteunen
SDG15	15.1	Efficiëntie van hulpbronnen en bestrijding van klimaatverandering
SDG15	15.2	De bouw van bestendige gebouwen met lokaal materiaal steunen
SDG15	15.5	De technologische capaciteiten van ontwikkelingslanden versterken
SDG15	15.8	Ecosystemen van zee- en kustgebieden duurzaam beheersen en beschermen
SDG15	15.a	De voordelen van het gebruik van zeegebieden vergroten voor de Pacific Small Island Developing States (PSIDS)
SDG16	16.5	Alle vormen van sterfte door geweld verminderen
SDG16	16.6	Een einde maken aan iedere vorm van misbruik, illegale handel en geweld tegen kinderen
SDG16	16.b	Publieke toegang tot informatie zekerstellen en fundamentele vrijheden beschermen